

บทที่ 5

บทสรุปและเสนอแนะ

ข้อสรุป

จากที่กล่าวข้างต้นถึงหลักกฎหมายเกี่ยวกับเรื่อง เช็คชื่กร่อมจะเห็นได้ว่า เช็คชื่กร่อมเป็นตราสาร เปลี่ยนมือที่ก่อให้เกิดสิทธิหน้าที่และประโยชน์แก่คู่กรณีในเช็คต่าง ไปจากเช็คธรรมดา กล่าวคือ

1. ในการจ่ายเงินตามเช็คชื่กร่อม จะต้องจ่ายผ่านหรือจ่ายให้แก่ธนาคารผู้เรียกเก็บ ซึ่งโดยวิธีการเช่นนี้ ทำให้เกิดความปลอดภัยแก่ผู้รับชำระหนี้ด้วยเช็คชื่กร่อม เพราะหากเช็คหายไประยะหนึ่งมีผู้นำไปเข้าบัญชีเพื่อให้ธนาคารเรียกเก็บเงิน ก็จ่ายแก่การติดตามทวงถามคืน ซึ่งทำให้ความเสียหายในการ ที่จะมิได้รับชำระหนี้ในกรณีมีการชำระหนี้ด้วยเช็คของ เจ้าหนี้ลดน้อยลงกว่ากรณีเช็คธรรมดา เท่ากับเป็นการให้หลักประกันแก่เจ้าหนี้ว่าเมื่อรับชำระหนี้ด้วยเช็คชื่กร่อมแล้วก็จะได้รับเงินตามเช็คชื่กร่อมคืนค่อนข้างแน่นอน

2. ในค้ำมตัวบุคคลผู้ชำระหนี้ด้วยเช็คชื่กร่อม กฎหมายก็ได้บัญญัติรับรองคุ้มครองสิทธิของผู้สั่งจ่ายซึ่งชำระหนี้ด้วยเช็คชื่กร่อมว่า เมื่อได้ออกเช็คชื่กร่อมเพื่อชำระหนี้ไปแล้ว และเช็คตกถึงมือผู้รับเงินแล้ว และธนาคารผู้จ่ายได้ใช้เงินตามเช็คนั้นไป โดยถูกต้องตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย ตามมาตรา 997, 998, 1000 และ 1009 ก็จะมีผลทำให้ผู้สั่งจ่ายหาจำต้องรับผิดชอบในเช็คต่อไปอีกไม่ กล่าวคือ โดยผลของมาตรา 998 กฎหมายถือว่าผู้รับเงินได้รับการใช้เงินตามเช็คชื่กร่อมจากธนาคารแล้ว ดังนั้นหนี้ระหว่างผู้สั่งจ่ายกับผู้รับเงินจึงระงับสิ้นไป

นอกจากที่กล่าวข้างต้น ทางด้านธนาคารผู้จ่ายซึ่งใช้เงินไปตามเช็คชื่กร่อมหากธนาคารได้ใช้เงินไปโดยถูกต้องตามหลักเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้นแล้ว กฎหมายก็ให้ความคุ้มครองแก่ธนาคาร ในอันที่จะไม่ต้องรับผิดชอบต่อผู้เป็นเจ้าของเช็คที่แท้จริง ซึ่งเป็นบุคคลผู้เดียว

ที่มีสิทธิที่จะได้รับเงินตามเช็ค

ในเมื่อเช็คที่มีการชดเชยมีผลในทางกฎหมายซึ่งค้างไปจากกรณีของเช็คธรรมดา เช่นนี้ รอยชดเชยจึงเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งกฎหมายได้บัญญัติรับรองไว้ในมาตรา 996 ซึ่งไม่อาจลบล้างแก้ไขได้โดยพลการ หากทำไปย่อมเป็นการไม่ชอบด้วยกฎหมาย เว้นแต่จะได้รับความยินยอมจากคู่กรณีผู้ครองบัญชีตามเช็คชดเชยทุกคน และหากธนาคารผู้เรียกเก็บ ธนาคารใดได้รับเช็คชดเชยที่มีการยกเลิกการชดเชยซึ่งผู้เคี้ยวของธนาคารนำมาให้ธนาคารเรียกเก็บ และธนาคารได้เรียกเก็บเงินตามเช็คชดเชยเพื่อผู้เคี้ยว ธนาคารจะต้องรับผิดชอบหากมีความเสียหายเกิดขึ้น เพราะความประมาทเลินเล่อของธนาคารทั้งนี้ ตามนัยคำพิพากษาฎีกาที่ 3288/2522 ระหว่างธนาคารกรุงเทพ ฯ จำกัด ใจท์ ธนาคารมหานคร ฯ กับพวก จำเลย

โดยที่วัตถุประสงค์ของการชดเชยเช็คก็เพื่อให้เกิดความสะดวก ปลอดภัยในการใช้เช็คแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นกรณีในเช็ค อาทิเช่น ผู้ส่งจ่าย ผู้รับเงิน ยิ่งกว่าการใช้เช็คธรรมดา ดังนั้น วัตถุประสงค์นี้จะสัมฤทธิ์ผลหรือไม่จึงขึ้นอยู่กับการปฏิบัติของธนาคารผู้จ่ายและธนาคารผู้เรียกเก็บ ซึ่งกฎหมายก็ได้กำหนดหน้าที่ของธนาคารทั้งสองไว้แล้ว ในมาตรา 997, 998, 1000 และ 1009 ในบทที่ 3 ผู้เขียนได้พยายามแยกแยะภาระหน้าที่ของธนาคารผู้จ่าย และธนาคารผู้เรียกเก็บว่าธนาคารทั้งสองได้แบ่งภาระหน้าที่ในระหว่างกันอย่างไร และในบางเรื่องทั้งธนาคารผู้จ่ายและธนาคารผู้เรียกเก็บก็มีหน้าที่ร่วมกันที่จะต้องกระทำคือหน้าที่ในการตรวจรายการสลักหลังบนเช็ค ทั้งนี้ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการบัญญัติกฎหมายในเรื่องเช็คชดเชย และหากพิจารณาถึงหลักเกณฑ์ในการจ่ายเงินหรือเรียกเก็บเงินของธนาคารตามที่มีบัญญัติในกฎหมายตามที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 3 ข้างต้น จะเห็นได้ว่า สิ่งสำคัญที่จะทำให้เกิดการใช้เช็คชดเชยเกิดความสะดวก ปลอดภัย และก่อให้เกิดความมั่นใจแก่ผู้ออกหรือรับตราสารชนิดนี้ว่าจะได้รับชำระหนี้อย่างแน่นอนสมดัง เจตนารมณ์ในการบัญญัติกฎหมายในส่วนนี้ขึ้นก็คือ ธนาคารผู้ที่มาเกี่ยวข้องกับเช็คชดเชยไม่ว่าธนาคารผู้จ่ายหรือธนาคารผู้เรียกเก็บ ได้ปฏิบัติหน้าที่ตามที่มีบัญญัติไว้ในกฎหมายด้วยความระมัดระวังหรือปราศจากความประมาทเลินเล่อหรือไม่. ที่ผู้เขียนมิได้กล่าวถึงปัญหาความสุจริตในการปฏิบัติงานของธนาคาร ก็เนื่องจากธนาคารเป็นสถาบันทางการเงินที่ได้รับความเชื่อถือจากประชาชน ดังนั้น การปฏิบัติงานของธนาคาร ธนาคารย่อมจะต้องรักษาชื่อเสียงให้เป็นที่ไว้วางใจ

จากประชาชน ปัญหาเกี่ยวกับความสุจริตในการปฏิบัติงานของธนาคารจึงมักไม่ค่อยเกิดขึ้น

ภาระหน้าที่ต่าง ๆ ของธนาคารที่ธนาคารควรต้องปฏิบัติซึ่งผู้เขียนได้กล่าวไว้ในบทที่ 3 ส่วนที่ 2 ในเรื่องข้อควรคำนึงในการปฏิบัติของธนาคารในการจ่ายเงินและเรียกเก็บเงินตามเช็คชื่กร่วม ล้วนแต่เกี่ยวพันกันกับการพิจารณาในประเด็นว่า ธนาคารได้ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะธนาคารผู้จ่าย หรือธนาคารผู้เรียกเก็บ โดยประมาณเงินเลื้อหรือไม่ ทั้งนี้ ภาระหน้าที่ต่าง ๆ ที่ธนาคารพึงต้องปฏิบัติจะมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับการศึกษาความถ้อยคำในมาตรา 998, 1000 และ 1009 นี้ว่า ธนาคารได้ปฏิบัติหน้าที่โดยความประมาณเงินเลื้อหรือไม่ เพียงใด และโดยที่การศึกษาบังคับใช้กฎหมายเป็นหน้าที่ของศาล หากศาลตีความถ้อยคำดังกล่าวอย่างกว้างขวาง โดยประสงค์ที่จะให้การใช้เช็คชื่กร่วม มีความสะดวกปลอดภัยเป็นการให้ความคุ้มครองแก่ผู้เป็นคู่กรณีในเช็ค ภาระหน้าที่ต่าง ๆ ก็จะตกอยู่กับธนาคารมากจนเกินไป เช่นในคดี *Savory*¹ ซึ่งศาลอังกฤษได้ตีความคำว่าประมาณเงินเลื้อในการเรียกเก็บเงินตามมาตรา 82 ไว้ อย่างกว้างขวางมาก โดยให้ครอบคลุมถึงว่าธนาคารมีหน้าที่ที่จะต้องใช้ความระมัดระวังตั้งแต่แรกเริ่มของความสัมพันธ์ ระหว่างธนาคารกับลูกค้า คือในการ เปิดบัญชีให้แก่ลูกค้ารายใหม่ โดยธนาคารจะต้องสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับลูกค้า ซึ่งไม่เฉพาะแต่เพียงความน่าเชื่อถือของลูกค้าเท่านั้น แต่รวมถึงสิ่งอื่น ๆ เกี่ยวกับลูกค้าในอันที่ธนาคารควรจะค้นพบในขณะมีการเปิดบัญชี ซึ่งแสดงถึงความระมัดระวังของธนาคารในการที่ลูกค้าอาจใช้บัญชีของตนเพื่อรับเงินจากเช็คซึ่งลูกค้าได้ปลอมแปลงขึ้นโดยสุจริต โดยในคดีนี้ ศาลได้กำหนดหน้าที่ให้แก่ธนาคารผู้เรียกเก็บที่จะต้องสอบถามข้อมูลนำเช็คมาเข้าบัญชีที่ธนาคาร แม้จะปรากฏว่า การนำเช็คมาเข้าบัญชีของลูกค้ารายใหม่นี้เป็นไปโดยระบบ "Branch Credit" ก็ตาม นอกจากนี้ศาลยังได้กำหนดหน้าที่ให้แก่ธนาคารต่อไปอีกว่า เมื่อธนาคารได้ทราบถึงอาชีพของลูกค้าว่าเป็นเสมียนของ *Stockbroker* แล้ว ธนาคารก็จะต้องสอบถามว่าใครคือนายจ้างของลูกค้ารายใหม่นี้ การที่ธนาคารละเลยไม่สอบถามถึงประเด็นนี้ เมื่อปรากฏว่าผู้เคยค้าไม่มีสิทธิในเช็คดังกล่าว และธนาคารได้เรียกเก็บเงินตามเช็คให้แก่ผู้เคยค้าไป ถือว่าธนาคารประมาณเงินเลื้อในการเรียกเก็บเงิน จึงต้องรับผิดชอบต่อผู้เป็น

¹คู่มือยานพนธ์หน้า 76.

เจ้าของเช็ดที่แท้จริง ดังนั้น ในคดี Savory นี้ ศาลเห็นว่าการปฏิบัติความปกติของธนาคาร จึงไม่เพียงพอที่จะรับประกันว่าธนาคารไม่ประมาณเลินเล่อและไม่อาจนำมาใช้กับกรณีของธนาคาร ซึ่งศาลเห็นว่าเป็นผู้มีประสบการณ์ในธุรกิจเป็นอย่างดี ทั้งนี้ ตามคำกล่าวของ Lord Wright ผู้พิพากษาในคดี Savory นี้

การที่ศาลอังกฤษวินิจฉัย เช่นนี้จะเห็นได้ว่าเป็นการกำหนดหน้าที่ให้แก่ธนาคารมากจนเกินไป โดยปราศจากการคำนึงถึงระบบการทำงานของธนาคาร ซึ่งเป็นธุรกิจที่ต้องการความรวดเร็ว ซึ่งเมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว ก็จะทำให้การใช้เช็ดชื่กร่วมไม่เป็นที่แพร่หลายสมดังเจตนารมณ์ของการบัญญัติกฎหมายในส่วนนี้ขึ้น เนื่องจากธนาคารจะวางข้อกำหนดในการปฏิบัติงานของธนาคารอย่างเคร่งครัด เช่น ในการเปิดบัญชีให้แก่ลูกค้ารายใหม่ของธนาคาร การตรวจสอบถึงสิทธิในเช็ดของผู้เคยค้าอย่างละเอียดถี่ถ้วน ทั้งนี้ เพราะธนาคารเกรงว่าจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น ทั้งที่ศาลได้เคยวินิจฉัยไว้ในคดีต่าง ๆ ซึ่งเรื่องนี้ ศาลอังกฤษก็ได้คำนึงถึง เช่นกัน ต่อมาศาลอังกฤษก็ได้กำหนดระดับของความระมัดระวังในการปฏิบัติงานของธนาคารให้สอดคล้องกับความเป็นจริง โดยพิจารณาจากข้อเท็จจริงที่สำคัญในคดีนั้น ๆ โดยเฉพาะระบบของธนาคาร ดังปรากฏจากคำกล่าวของผู้พิพากษา Diplock ในคดี Marfani¹ ว่า

"เราไม่อาจถือได้ว่า ธนาคารขาดความระมัดระวังที่พอสมควรแก่เหตุ เพียงแต่อาศัยข้อเท็จจริงที่ว่า ธนาคารได้ละเว้นการสอบถาม ซึ่งหากไม่ละเว้นแล้วจะนำไปสู่การค้นพบจุดประสงค์อันทุจริตของลูกค้า ในกรณีที่ลูกค้าเป็นคนไม่สุจริตได้ เพราะในกรณีที่ลูกค้าเป็นคนสุจริต หลักนี้จะมีผลทำให้ลูกค้าซุ่มเคืองใจ และไม่ยอมติดต่อกับธนาคารอีก หลักนี้จึงไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง"

อย่างไรก็ตาม หากศาลตีความเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของธนาคาร โดยประมาณเลินเล่อ อย่างแคบแล้ว เจตนารมณ์ของกฎหมายในเรื่อง เช็ดชื่กร่วมที่ต้องการให้การใช้เช็ด

¹ ฎีกาพิพากษา หน้า 78.

ประเภทนี้สร้างความมั่นใจแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องในเช็คว่าจะได้รับการคุ้มครองสิทธิตามกฎหมายยิ่งกว่าเช็ครวมคาก็เป็นอันไร้มล เนื่องจากมีการตีความกฎหมายโดยมุ่งที่จะคุ้มครองธนาคารมากกว่าคุ้มครองผู้บริโภค กังเช่นคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1702/2515 ระหว่างกองทัพอากาศกับพวก โจทก์ : ทหารอากาศเอก ออม อยู่หุ่น โดย นางสุรีย อยู่หุ่น ผู้รับมรดกความกับพวก จำเลย ซึ่งในเรื่องนี้ การที่เช็คสั่งจ่ายให้แก่หน่วยงานของรัฐ และมีการสลักหลังเช็คโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ ให้แก่บุคคลธรรมดา กรณีเช่นนี้ ธนาคารน่าจะเกิดความสงสัยในสิทธิของผู้ทรง ให้นำเช็คมาเข้าบัญชีที่ธนาคาร และควรที่ธนาคารจะต้องสอบถามตามสมควรเกี่ยวกับการได้มาซึ่งเช็คฉบับนี้ เมื่อปรากฏว่า ธนาคารมิได้กระทำจึงไม่อาจถือได้ว่าธนาคารได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรในฐานะธนาคารผู้เรียกเก็บ แต่ในเรื่องนี้ศาลฎีกากล่าววินิจฉัยว่า

"ธนาคารจำเลยไม่เคยติดต่อกับกองทัพอากาศ กองทัพอากาศก็ไม่เคยติดต่อกับธนาคาร ธนาคารไม่มีโอกาสทราบว่าตราที่สลักหลังหรือตราที่ประทับด้านหลังนั้นเป็นตราปลอมหรือตราอื่นเป็นตราของกรมการบินพลเรือนหรือไม่ เมื่อโจทก์นำสืบไม่ได้ว่าธนาคารกระทำการโดยไม่สุจริต ธนาคารไม่ต้องรับผิดชอบต่อโจทก์"

ตามคำพิพากษาศาลฎีกากังกล่าวจะเห็นว่า ศาลฎีกาหาได้วินิจฉัยถึงประเด็นว่าเมื่อข้อเท็จจริงปรากฏเช่นนี้แล้ว การเรียกเก็บเงินของธนาคาร จะเป็นการประมาทเลินเล่อตามมาตรา 1000 หรือไม่

กึ่งนั้นความยุ่งยากจึงเกิดขึ้นว่า ท่าอย่างไรจึงจะให้เจตนาของทั้งสองกฎหมายในเรื่อง เช็คชื่กร่วมได้รับการยึดถือปฏิบัติตามแต่ในขณะเดียวกันก็ไปทำให้เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานของธุรกิจการธนาคาร และยังเป็นการคุ้มครองคุ้มครองผู้ฝากฝ่ายในเช็คชื่กร่วม โดยให้ได้ภาวะสมคุณมากที่สุด กล่าวคือ ให้ผู้กรดีทุก ๆ ฝ่ายได้สมประโยชน์มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ เนื่องจากปัญหาในเรื่องการจ่ายเงินและเรียกเก็บเงินของธนาคารตามเช็คชื่กร่วมอันเป็นหัวใจสำคัญของบทกฎหมายในเรื่อง เช็คชื่กร่วมมีน้อยที่ขึ้นสู่การวินิจฉัยของศาลฎีกา จึงทำให้ผู้เขียนพยายามค้นคว้าคำพิพากษาของศาลอังกฤษซึ่งเป็นการตีความกฎหมายตัวเงินของอังกฤษ ซึ่งถือว่าเป็นที่มาของกฎหมายในเรื่อง เช็คชื่กร่วมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย มาเขียนไว้ในวิทยานิพนธ์นี้ เพื่อเป็นข้อคิดเห็นประกอบการใช้ดุลพินิจ

ของนักกฎหมายเพื่อวิเคราะห์ปัญหา หากเกิดข้อเท็จจริงในพยานองเดียวกันขึ้น ตัวอย่างคำพิพากษาของศาลอังกฤษจึง เป็นเพียงแนวทางที่ชี้ให้เห็นถึงการใช้กฎหมายของศาลอังกฤษว่า ศาลอังกฤษได้พยายามใช้ตัวบทกฎหมายในเรื่อง เช็คซิคคร่อมให้ เป็นประโยชน์แก่บุคคลทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นธนาคารผู้จ่าย ธนาคารผู้เรียกเก็บ ผู้ส่งจ่ายหรือผู้เป็นเจ้าของเช็คที่แท้จริง

ข้อเสนอแนะ

โดยที่บทบัญญัติของกฎหมายในเรื่อง เช็คซิคคร่อมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยได้รับอิทธิพล เป็นอย่างมากจากกฎหมายตั๋วเงินของอังกฤษ จะเห็นจากนับตั้งแต่ มาตรา 994 อันเป็นบทบัญญัติแรกเริ่มของกฎหมายในเรื่อง เช็คซิคคร่อม จนกระทั่งถึง มาตราสุดท้ายคือมาตรา 1000 กฎหมายไทยได้คัดลอกมาจาก Bills of Exchange Act, 1882 ของอังกฤษ ตั้งแต่มาตรา 76-82 ทั้งนี้ประเพณีปฏิบัติของธนาคาร คำอธิบายกฎหมาย ความเห็นของนักกฎหมาย ตลอดจนแนวคำพิพากษาของศาลในประเทศอังกฤษ จึงเป็นสิ่งที่นักกฎหมายไทยควรคำนึง และนำมาประกอบการพิจารณาในการบังคับใช้กฎหมายตั๋วเงินของไทย ในมาตราต่าง ๆ อันเกี่ยวกับเช็คซิคคร่อมด้วย ซึ่งผู้เขียนใคร่เสนอแนะดังนี้

1. การกำหนดหน้าที่ให้แก่ธนาคารผู้จ่ายและธนาคารผู้เรียกเก็บ ซึ่งเป็นวิธีการสำคัญที่จะทำให้กฎหมายในเรื่อง เช็คซิคคร่อมสัมฤทธิ์ผลสมดัง เจตนารมณ์ของกฎหมาย ขึ้นอยู่กับการศึกษาของนักกฎหมายว่า ธนาคารได้ปฏิบัติหน้าที่โดยประมาณเลินเล่อหรือไม่ ซึ่งต้องแล้วแต่ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นเป็นเรื่อง ๆ ไป แต่ก็มีหลักที่ใช้ในการพิจารณาคือ ธนาคารได้ใช้มาตรฐานของบุคคลผู้ประกอบธุรกิจการธนาคารทั่วไป (in ordinary course of banking business) ในสภาพและข้อเท็จจริงเช่นนั้น พึงกระทำเป็นเกณฑ์หรือไม่ นั่นคือธนาคารได้ใช้ความระมัดระวังอย่างสมเหตุสมผล (reasonable care) และมีความขยันขันแข็ง (Diligence) ในมาตรฐานของนักการธนาคารด้วยหรือไม่ กล่าวคือ ถ้าในภาวะเช่นนั้น ถ้านักการธนาคารเห็นว่ามิชอบสงสัยจะต้องพึงกระทำเพื่อให้หมดข้อสงสัยนั้น ๆ เสียจนเชื่อได้ว่าได้เรียกเก็บเงินและจ่ายเงินโดยชอบ หากธนาคารละเลยในสิ่งที่ควรกระทำนั้น ก็ถือว่าธนาคารกระทำโดยประมาณเลินเล่อ แต่ทั้งนี้สิ่งสำคัญในการศึกษาว่าธนาคารควรมีภาระหน้าที่เพียงใดอันพึงจะต้องกระทำเพื่อมิให้ได้ว่าธนาคารปฏิบัติหน้าที่โดยประมาณเลินเล่ออยู่ที่ว่า นักกฎหมายได้เข้าใจและคำนึงถึงเจตนารมณ์หรือที่มาของ

กฎหมายในเรื่องเช็คชื่กร่อมเพียงใด หากผู้ใช้กฎหมายเข้าใจถึงสิ่งเหล่านี้เป็นอย่างดีแล้ว การบังคับใช้กฎหมายในเรื่องเช็คชื่กร่อมก็จะมีประสิทธิภาพมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เช่นปัญหาเรื่องการเปิดบัญชีให้แก่อุทธรายใหม่ของธนาคาร โดยธนาคารมิได้ใช้ความระมัดระวังเท่าที่ควรในการตรวจสอบและมีผลก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เป็นเจ้าของเช็คที่แท้จริง ความคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1100/2524 ระหว่าง นายกุศลิต เหล่าจกัถะวัฒนา โจทก์ กรมไปรษณีย์โทรเลข กัยพวก จำเลย ซึ่งศาลได้วินิจฉัยว่า การกระทำของธนาคาร จำเลย เป็นการกระทำละเมิดต่อโจทก์ โดยหาได้พิจารณาถึงประเด็นว่า การกระทำดังกล่าวของธนาคารจำเลยเป็นการเรียกเก็บเงินโดยประมาณเงินเลขตามตรา 1000 นี้ แล้ว ธนาคารจึงต้องรับผิดชอบอยู่เป็นเจ้าของเช็คที่แท้จริง ซึ่งจะเป็นการตีความกฎหมาย มาตรา 1000 ให้กว้างขึ้นในทางที่ให้ความคุ้มครองแก่ผู้เป็นเจ้าของเช็คที่แท้จริง อันเป็น เจตนารมณ์ของกฎหมายที่บัญญัติมาตรานี้ขึ้น โดยการตีความเช่นนี้ ก็จะส่งผลต่อการปฏิบัติงาน ของธนาคารในแง่ที่ทำให้ธนาคารคำนึงถึงผลประโยชน์ของบุคคลอื่น นอกจากลูกค้าของ ธนาคารด้วย และยังทำให้มาตรา 1000 นี้ มีผลบังคับใช้มากขึ้น

กฎหมายตัวเงินของอังกฤษได้ใช้มาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1882 จนถึงปัจจุบันเป็นเวลากว่า 100 ปี แต่กฎหมายดังกล่าวก็ยังบังคับใช้อย่างมีประสิทธิภาพสามารถแก้ไขปัญหาค่าง ๆ ทางกฎหมายเกี่ยวกับเช็คชื่กร่อมได้ ทั้ง ๆ ที่วิวัฒนาการในการใช้เช็คได้รุดหน้าไปอย่างรวดเร็ว ที่เป็นเช่นนี้เพราะบทบัญญัติของกฎหมายในเรื่องนี้ได้บัญญัติไว้ในลักษณะที่เปิดโอกาส ใ้ใช้ดุลพินิจในการตีความบังคับใช้กฎหมายได้ ทั้งนี้ โดยให้คำนึงถึงวัตถุประสงค์ของการ บัญญัติกฎหมายในส่วนนี้ขึ้นด้วย ซึ่งนักกฎหมายอังกฤษก็ได้เข้าใจถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายใน ข้อนี้เป็นอย่างดี จึงได้ตีความหมายในทางที่ให้อัตถุประสงค์ของการบัญญัติกฎหมายสัมฤทธิ์ผล สมความประสงค์ และโดยที่กฎหมายไทยในเรื่องเช็คชื่กร่อมมีที่มาจากกฎหมายอังกฤษ ผู้เขียนจึงเห็นว่า กฎหมายในเรื่องเช็คชื่กร่อมโดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการจ่ายเงินและ เรียกเก็บเงินของธนาคาร ตามมาตรา 997, 998, 1000 และ 1009 บัญญัติไว้รัดกุมพอ สมควรกับการตีความ เพื่อการวินิจฉัยปัญหาและข้อพิพาทซึ่งเกิดขึ้นในปัจจุบัน ได้ดีพอสมควรแล้ว จึงไม่ควรมีการแก้ไขกฎหมายในส่วนนี้แต่อย่างใด แต่ทั้งนี้ผู้เขียนเห็นว่าในการตีความกฎหมาย ในมาตราต่าง ๆ ดังกล่าว ผู้ใช้กฎหมายไม่ควรละเลยแนวคำวินิจฉัยของศาลอังกฤษตามที่ กล่าวข้างต้น เพราะคำพิพากษาศาลฎีกาจะทำให้ข้อคิดประกอบการใช้ดุลพินิจแก่นักกฎหมายไทย

เพื่อวิเคราะห์ปัญหา หากเกิดข้อเท็จจริงในทำนองเดียวกันได้เป็นอย่างดี

2. เช็คชักร่วมที่มีข้อความว่า "เข้าบัญชีผู้รับเงิน" (a/c payee) หรือ "เข้าบัญชีผู้รับเงินเท่านั้น" (a/c payee only) ที่เกิดจากประเพณีปฏิบัติในประเทศอังกฤษ ซึ่งเราได้รับมาใช้ แต่เมื่อนำมาใช้แล้วก็เกิดปัญหา เนื่องจากขาดการคำนึงถึงวัตถุประสงค์เดิมของการใช้เช็คชักร่วมที่มีข้อความนี้ โดยนักกฎหมายไทยพยายามนำถ้อยคำบนเช็คชักร่วมที่ระบุว่า a/c payee หรือ a/c payee only มาปรับเข้ากับบทบัญญัติของกฎหมายในมาตราต่าง ๆ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เช่นถ้าผู้สั่งจ่ายเป็นผู้เขียนไว้ ก็จะปรับเข้ามาตรา 917 วรรค 2 ว่า เป็นการห้ามโอนเช็คโดยผู้สั่งจ่าย เนื่องจากนักกฎหมายไทยเห็นว่า ข้อความเหล่านี้จะไม่มีผลอย่างไรในตั๋วเงิน เว้นแต่จะปรับเข้ากับข้อความในมาตรา 917 วรรค 2 , 923, 995 (3) และ 999 เพราะเห็นว่าข้อความที่จะมีผลบังคับได้ตามกฎหมายตั๋วเงินต้อง เป็นข้อความที่มีบัญญัติไว้ในกฎหมายให้เขียนลงไปได้ ตามมาตรา 899 โดยการตีความตามมาตรา 899 เช่นนี้ ของนักกฎหมายจึงก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ เช่นถ้าผู้ทรงเป็นผู้เขียนข้อความนี้ คงที่กล่าวไว้แล้วในบทที่ 3 ซึ่งผลที่สุดก็จะทำให้เช็คประเภทนี้ไม่เป็นที่ต้องการของผู้ที่จะได้รับ อันทำให้วัตถุประสงค์เดิมที่มีการใช้เช็คที่มีข้อความเช่นนี้ เพื่อให้เกิดความปลอดภัยแก่คู่กรณีในเช็คยิ่งกว่าเช็คชักร่วมธรรมดาเป็นอันไ้ผล ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า ในการตีความมาตรา 899 นี้ ไม่สมควรตีความอย่างเคร่งครัดจนทำให้ข้อความบางประการ ซึ่งเพิ่มเติมลงใบเช็คชักร่วมเช่น a/c payee หรือ a/c payee only อันจะเป็นประโยชน์แก่กฎหมายตั๋วเงิน ต้องมีค้ำไม่ มีผลบังคับ และเห็นว่าในการตีความในเรื่องนี้ของนักกฎหมาย ถ้าจะทำให้มีประสิทธิภาพ และรัดกุมถูกต้องแล้ว ก็ควรที่จะได้คำนึงถึงที่มาของกฎหมาย คือกฎหมายตั๋วเงินของอังกฤษมากพอสมควร ก็จะทำให้มีผลดียิ่งขึ้น

3. ในเรื่องการลบล้างการชักร่วม ตามมาตรา 996 ซึ่งมีบัญญัติว่า

"การชักร่วมเช็คตามที่อนุญาตไว้ในมาตราก่อนนั้นท่านว่าเป็นส่วนสำคัญอันหนึ่งของเช็ค ใครจะลบล้างย่อมไม่เป็นการชอบค้ำยกฎหมาย"

ผลของมาตรา 996 นี้ ก่อให้เกิดปัญหาในการตีความโดยนักกฎหมายมีความเห็นแบ่งเป็น 2 ฝ่าย คือ

1. ฝ่ายแรกเห็นว่า รอยชื่กร่วมบนเช็คเป็นสิ่งสำคัญลบล้างไม่ได้ ไม่ว่าในกรณีใด แม้หากจะมีการลบล้าง หรือยกเลิก โดยบุคคลใดก็ตาม การลบล้างหรือยกเลิกนั้นไม่มีผลแก่ประการใด และถือว่าการชื่กร่วมนั้นยังคงมีอยู่ ซึ่งทำให้การจ่ายเงินตามเช็คดังกล่าว ต้องจ่ายผ่านหรือจ่ายให้แก่ธนาคาร

2. ฝ่ายที่ 2 เห็นว่า การชื่กร่วมเป็นส่วนสำคัญของเช็คตามมาตรา 1007 ดังนั้น อาจมีการยกเลิกแก้ไขได้โดยความยินยอมของคู่กรณีผู้ต้องรับผิดชอบเช็คชื่กร่วมทุกคน

ผู้เขียนเห็นว่า เนื่องจากการชื่กร่วมบนเช็คมีผลในทางกฎหมายที่สำคัญมาก ดังนั้น เพื่อให้เกิดความมั่นใจแก่ผู้เกี่ยวข้องกับเช็คประเภทนี้ไม่ว่าธนาคารผู้จ่าย ธนาคารผู้เรียกเก็บ ผู้สั่งจ่ายหรือผู้เป็นเจ้าของเช็คที่แท้จริง จะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายในเรื่องเช็คชื่กร่วมหรือไม่ สมควรบัญญัติกฎหมายเพิ่มเติมถึงผลของการลบล้างการชื่กร่วมให้ชัดเจนว่า หากมีการลบล้างการชื่กร่วมแล้ว ผลจะเป็นประการใด จะถือว่ารอยชื่กร่วมนั้นยังคงมีอยู่ต่อไป หรือมีผลตามมาตรา 1007

ข้อเสนอแนะทั้ง 3 ประการ ดังกล่าวข้างต้นนี้ เป็นสิ่งสำคัญต่อกฎหมายในเรื่องเช็คชื่กร่วม ซึ่งควรที่นักกฎหมายจะให้ความสนใจ และผู้เขียนเห็นว่าเป็นข้อเสนอแนะที่สามารถปฏิบัติได้จริง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย